Ἀπριλίου 20 1897 Ἑσπ. Ἀκρόπ.

ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΟΥ
ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Αἱ «Νησιώτικες Ἱστορίες» τοῦ παρ' ἡμῖν διακριτοῦς συγγραφέως καὶ ποιητοῦ Ἀργύρη Ἐφταλιώτου μετεφράσθησαν ἐσχάτως εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου W. Rouse, βαθέος γνώστου τῆς ἡμετέρας γλώσσης. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μεταφράσεως ταύτης, δι' ἧς τὸ ρηθὲν ἑλληνικὸν ἔργον ἐγένετο προσιτὸν εἰς τοὺς Ἄγγλους ἀναγνώστας, ὁ «Ἡμερήσιος Ταχυδρόμος» τῆς Λιβερπούλης δημοσιεύει μακρὸν φιλελληνικώτατον ἄρθρον, ὅπερ ἐν συνόψει ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ὁ Μακώλαιν ἔν τινι χωρίῳ, ἔνθα ἡ εὐγλωττία του ἐξικνεῖται εἰς τὸ ὕψιστον αὐτῆς πάθος, λέγει περὶ τῆς Ἑλλάδος ὅτι ἐπὶ εἴκοσι καὶ ἐπέκεινα αἰῶνας ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῆς ἐξεμηδενίσθησαν, ἡ γλῶσσα αὐτῆς ἐξηχρειώθη ἐκβαρβαρωθεῖσα, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἐξεφυλίσθησαν γενόμενοι δειλοὶ δοῦλοι.

Ἀλλ' οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ συγγραφέως ἐξηλέγχθησαν ψευδεῖς ὑπὸ τῶν προόδων ἃς συνετέλεσεν ἡ Ἑλλὰς ἐν διαστήματι μόλις πεντήκοντα ἐτῶν, ἐπανακτήσασα ἅπαξ ἔτι τὴν ἐλευθερίαν της, διατηροῦσα καὶ σήμερον ἐπὶ τῶν Θεσσαλικῶν συνόρων τὴν ὑλικήν της δύναμιν, ἀποδείξασα ὅτι ὁ λαὸς αὐτῆς ἔχει ἐν αὐτῷ ζωντανὴν ἀκατάβλητον δύναμιν καὶ οὐδέποτε κατέστη δειλὸς δοῦλος, καὶ ἐμιλοῦσα γλῶσσαν παραλλαγεῖσαν μὲν πως ἐν τῷ διαστήματι τῶν αἰώνων κατὰ φυσικοὺς φθογγολογικοὺς νόμους ἀλλ' οὐδέποτε βαρβαρωθεῖσαν.

Οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ ἰδίᾳ οἱ Ἄγγλοι ἐπιστήμονες φαίνονται λίαν δύστροποι καὶ βραδεῖς εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς φανερᾶς ἀληθείας ὅτι ἡ φυλὴ τῶν νέων Ἑλλήνων εἶνε δικαιοτέρα πάσης ἄλλης φυλῆς νὰ κληρονομήσῃ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἐμμένουσι δὲ ἐν τῇ σχολαστικῇ προλήψει ὅτι οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες εἶνε μίγμα ποικίλων ἑτερογενῶν φυλῶν ἀριθμοῦν ὀλίγας μόλις γενεὰς ἀπὸ τῆς συμμίξεως καὶ συγκροτήσεώς του, καὶ οὐδὲν δικαίωμα ἔχον, πλὴν τῆς ἐθνικῆς ματαιότητος καὶ φιλοδοξίας, νὰ θεωρῇ ἑαυτὸ κληρονόμον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Θὰ ἦτο τῇ ἀληθείᾳ μονοειδὲς φαινόμενον ἐν τῇ ἱστορίᾳ, τοιοῦτο πρόσωπον μίγμα καὶ φύραμα ἑτερογενῶν στοιχείων νὰ δείκνυῃ τοσοῦτον ἐνθουσιασμὸν καὶ τοσαύτην φιλοπατρίαν, οἵαν δεικνύουσι σήμερον οἱ Ἕλληνες, οἵτινες εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἐν κινδύνῳ πατρίδος σπεύδουσι σπηνδὸν ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου, ἐγκαταλείποντες τὰ πάντα ἵνα θυσιασθῶσιν ὑπὲρ αὐτῆς.

Τόσον ἰσχυρὸν αἴσθημα φιλοπατρίας, τόσον ὑψηλὸν ἰδεῶδες ἐθνικῆς φιλοτιμίας καὶ ὑπερηφανίας, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἐμφορῇ λαὸν μιγάδα, ἐκ ποικίλων φυλῶν συγκεκροτημένον; Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἐμπνέῃ ἔθνος ἀποτελούμενον ἐξ ἁπλοῦ ἀθροίσματος ἀτόμων μὴ συνδεομένων ἀρχαιόθεν διὰ τοῦ αὐτοῦ αἵματος, ἀλλὰ συμφυρσθέντων κύριος οἶδε πῶς καὶ πόθεν, καὶ μόλις χθὲς καὶ πρώην εἰς ἕνα λαὸν συνενωθέντων;

Εὐτυχῶς ὑπάρχει μέσον τι ἐλέγχου τῶν ἀξιώσεων τῶν Ἑλλήνων, ἐφαρμοσθὲν ἐπιτυχῶς καὶ εἰς ἄλλους κλάδους ἐρεύνης. Αἱ μυθολογικαὶ παραδόσεις, ἰδέαι ἤδη καὶ ἔθιμα διὰ παραδόσεως ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν τηρούμενα, ἀποτελοῦσι τὴν λυδίαν λίθον ἐν τῇ ἐθνολογικῇ ἐπιστήμῃ.

Συλλογαὶ παραμυθίων, δημοτικῶν ᾀσμάτων καὶ τῶν τοιούτων, εἶνε ἰσχυρὸς παράγων τῆς ἐθνολογικῆς ἐρεύνης. Μικρά τις προπαρασκευαστικὴ ἐργασία ἐγένετο ἤδη καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τοῦ κ. Σιούχρτ Γλένυη καὶ τῆς δεσποινίδος Γάρνετ, διὰ τῆς μεταφράσεως δημοτικῶν ἑλληνικῶν ᾀσμάτων, ἀλλ' ὑπολείπονται εἴσετι πολλὰ πρὸς ἔρευναν...»

Κατόπιν γίνεται μνεία τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος ἔργου τοῦ Ἀργύρη Ἐφταλιώτου καὶ λεπτομερὴς αὐτοῦ ἀνάλυσις ὡς ἔργου, ὅπερ, πλὴν τῆς καλλιτεχνικῆς καὶ φιλολογικῆς αὐτοῦ ἀξίας, περιέχει καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς ἐθνολογικῆς ἐκείνης ἐρεύνης, ἣν ὑπαινίσσεται ἀνωτέρω ὁ ἀρθρογράφος.

«Αἱ προλήψεις, αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι καὶ δοξασίαι τοῦ λαοῦ ἀνακαλοῦσιν εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν τοὺς μύθους τριῶν χιλιάδων ἐτῶν. Τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν μετεβλήθησαν καὶ ἅγιοι κατέλαβον τὰς θέσεις τῶν μικροτέρων θεῶν, ἀλλ' οἱ τόποι τῆς λατρείας, ἴσως δὲ καὶ οἱ τόποι αὐτῆς, πολὺ μικρὰν ἀλλοίωσιν ὑπέστησαν.»

Ἐν γένει δὲ εἰς τὸν οἰκογενειακὸν βίον, εἰς τοὺς τρόπους τῶν ξένων, εἰς τὴν φιλοξενίαν, εἰς οἰκογενειακὰς σκηνάς, καὶ ὑπὸ πλείστας ἄλλας ἐπόψεις εὑρίσκει ὁ ἀρθρογράφος μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἐρταλιώτου περιγραφομένων σκηνῶν τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ βίου καὶ τοῦ ἀρχαίου τῶν Ὁμηρικῶν ἤδη χρόνων.

Ἑσπ. Ἀκρ. 24/5/97

Η ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΣ ΧΩΡΙΚΟΥ
ΕΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

«Διηγήσεις ἀπὸ τὰ νησιὰ τῆς Ἑλλάδος», ἐπιγράφεται συλλογὴ διηγημάτων τοῦ Ἀργύρη Ἐφταλιώτη, μεταφρασθεῖσα ἀγγλιστὶ ὑπὸ Γ. Χ. Ράουζ. (Λονδῖνον Ι. Μ. Δέντ.) Θερμοτάτην σύστασιν τοῦ βιβλίου ἀναγινώσκομεν εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ Λονδίνου «Ἑβδομαδιαῖος Ἥλιος».

Τὸ βιβλίον τοῦτο (γράφει) δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐξέλθῃ εἰς φῶς εἰς προσφορωτέραν στιγμήν. Ὁ πόλεμος εἶνε πάντοτε μέγας διδάσκαλος τῆς γεωγραφίας, καθὼς καὶ τῆς διεθνοῦς οἱονεὶ ψυχολογίας, ἂν δύνασαι οὕτω νὰ ὀνομασθῇ.

Ἡ ἐν Κρήτῃ διεξαγομένη πάλη ἔκαμε τοὺς Ἄγγλους νὰ ἐνδιαφέρωνται εἰς τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα πλειότερον τώρα παρὰ ἄλλοτε, ἀφότου ὁ λόρδος Βύρων ἔψαλε τὰ νησιὰ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὅ,τι ὅλοι ἐπιθυμοῦμεν πρὸ παντὸς νὰ μάθωμεν εἶνε, τί λογῆς πλάσμα εἶνε ὁ κοινὸς καὶ ὁ ἁπλοῦς Ἕλλην, ἡ ἁπλῆ Ἑλληνίς· ὄχι ὁ πολιτικὸς οὔτε ὁ στρατηγός· τὸ κάτω κάτω γνωρίζομεν ὅλα τὰ κατ' αὐτούς· οὔτε ὁ ἀριστοκράτης οὔτε ὁ ἔμπορος. Ὁ ἀριστοκράτης παντὸς ἔθνους εἶνε τώρα κοσμοπολίτης, καὶ ὁ Ἕλλην ἔμπορος εἶνε ἀπὸ μακροῦ ἀπωκισμένος παρ' ἡμῖν· ἐπιθυμοῦμεν νὰ μάθωμεν περὶ τοῦ ἁπλοῦ λαοῦ, τοῦ χωρικοῦ, ὅστις καλλιεργεῖ τοὺς ἀγρούς, ὅστις ζῇ εἰς τὴν καθαρῶς Ἑλληνικὴν ἀτμοσφαῖραν τῆς μικρᾶς Ἑλληνικῆς νήσου του καὶ τοῦ γενεθλίου χωρίου του, ὅστις τρέχει τώρα εἰς τὰ σύνορα χωρὶς στολὴν, καὶ ἴσως χωρὶς ὑποδήματα, διὰ ν' ἀνανεώσῃ τὴν παλαιὰν ἡρωϊκὴν πάλην κατὰ τοῦ ἀρχαίου καὶ μισητοῦ τυράννου.

Τοιοῦτος εἶνε ὁ Ἕλλην τὸν ὁποῖον εὑρίσκομεν εἰς τὸ βιβλίον τὸ ἀνὰ χεῖρας. Δὲν ὑπάρχει εἷς Ἕλλην εἰς ὅλα τὰ διηγήματα ἀνώτερος τῆς τάξεως τοῦ χωρικοῦ. Εἶνε διηγήσεις ἀγροτικῶν ἡδονῶν καὶ θλίψεων, τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν ἀγώνων τῶν κτηματιεργητῶν τοῦ ἐδάφους εἰς τὰς ἀγροτικὰς κοινότητας τῶν διεσπαρμένων νήσων τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπάρχει πλήρης ἀπουσία τοῦ ξενικοῦ ἐκείνου καὶ τρομεροῦ στοιχείου, τὸ ὁποῖον παίζει τόσον μέρος εἰς τὴν ζωὴν τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων τῆς Τουρκίας. Ἐκ τῶν 24 διηγημάτων μόνον τρία εἰσάγουσι τὸν Τοῦρκον.

Ὅλα στρέφονται περὶ τὸν ἐσωτερικὸν βίον τοῦ Ἕλληνος χωρικοῦ καὶ τῆς Ἑλληνίδος χωρικῆς, καθὼς ζῶσι μεταξύ των.

Τὰ διηγήματα ταῦτα ἐπιβεβαιοῦσι τὴν μάλιστα εὐάρεστον ἐντύπωσιν περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ κοινοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ἀποκομίζει πᾶς Ἄγγλος περιηγητής. Εἶνε φιλόπονος, λιτή, ἐγκρατὴς φυλή, ὅπως ὅλοι τὸ γνωρίζουν, καὶ σχεδὸν παντοῦ εἶνε κτήτωρ τῶν ἀγρῶν τοὺς ὁποίους καλλιεργεῖ. Ἡ φάσις τοῦ Ἕλληνος χωρικοῦ τὴν ὁποίαν ἀποκαλύπτουσι αἱ διηγήσεις αὗται εἶνε ἡ τροφότης καὶ ἡ εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων του. Καὶ τοῦτο εἶνε ἀποκάλυψις ἅμα καὶ ἔκπληξις.

Γνωρίζομεν τί λογῆς ζωγραφιὰς ἐχάραξεν ὁ Ζολᾶ περὶ τῶν ἀγροτῶν γαιοκτημόνων τῆς πατρίδος του, τὰς ἀπεχθεστέρας καὶ, ἐλπίζω, τὰς ἥκιστα φιλαλήθεις εἰκόνας εἰς ὅλην τὴν πινακοθήκην τόσων φρικτῶν πραγμάτων. Ὁμολογητέον ἐν τούτοις ὅτι ἡ πλεονεξία εἶνε ἐλάττωμα τὸ ὁποῖον εὑρίσκει εὐνοϊκὸν ἔδαφος εἰς τὰ στήθη τῶν χωρικῶν, ἡ πλεονεξία ἥτις βλέπει εἰς τὸν ἔρωτα, εἰς τὸν γάμον καὶ εἰς τὴν ἐξοχὴν ἀκόμη, μόνον πλάγιον μέσον ὅπως πλείονα χρήματα ἀποκτήσῃ.

Ἀναμφιβόλως ὑπάρχει ἡ ἰδία φάσις εἰς τὴν χωρικὴν φύσιν τῆς Ἑλλάδος ὅσον καὶ εἰς τὴν τῆς Γαλλίας· ἀλλ' ἐὰν αἱ διηγήσεις αὗται εἶνε ἀληθεῖς ἐκ τοῦ φυσικοῦ (καὶ κάμνουν ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν ὅτι εἶνε), ἡ γλυκύτης εἶνε τὸ ὀλιγώτερον ἰσχυρὸν πάθος τοῦ Ἕλληνος χωρικοῦ.

Ἡ ἀγάπη τοῦ νέου πρὸς τὴν κόρην, τοῦ συζύγου πρὸς τὴν γυναῖκα, τοῦ πατρὸς πρὸς τὸ τέκνον, τοῦτο εἶνε τὸ αἴσθημα τὸ δεσπόζον παντὸς ἄλλου, τὸ σημαῖνον ἐλπίδα ἢ ἀπελπισίαν, ζωὴν ἢ θάνατον, διὰ τὸν Ἕλληνα χωρικόν. Κατὰ ἕνα ἢ ἄλλον τύπον, τοῦτο εἶνε τὸ κεντρικὸν θέμα ὅλων τῶν διηγήσεων, μέχρις ὅτου εἰς τὸ τέλος, φθάνει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι εἰς τὰς Ἑλληνικὰς νήσους ἡ συγκίνησις εἶνε ὑπέρτερος παράγων εἰς τὴν ζωὴν παρὰ εἰς πᾶσαν ἄλλην χώραν.

Ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἡ τρωθεῖσα φιλοστοργία, ὁ ἀπολεσθεὶς ἔρως σημαίνει θάνατον εἰς τὸν ἄνδρα ἢ τὴν γυναῖκα· ἄχρις οὗ εἰς τὸ τέλος ὁ ἀναγνώστης πείθεται ὅτι αἱ σχέσεις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν πρὸς ἀλλήλους εἶνε τρυφερώτεραι, ἁβρότεραι, πλέον γεμᾶται ἀπὸ μουσικὴν καὶ ἄρωμα εἰς τὰς μικρὰς ἐκείνας κοινότητας παρὰ παντοῦ ἄλλου.

Δ.Ι.Β. Digitized by Ionian Education Trust